

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE GENTSE BRUGGEN (Vervolg)

ZUIVELBRUG

Volgens M. Heins komt de huidige benaming van een gewezen café in de buurt. Volgens anderen echter kregen de straat zowel als de brug hun naam naar de markt voor eieren, boter en kaas, gehouden op de Vrijdagmarkt, kant Meersenersstraat, die toen de naam droeg van Zuivelsteeg. Reeds in het begin van de 14de eeuw schreef men "Suvelsteghe". In de boeken der Voorgeboden of stedelijke verordeningen ook Keuren genaamd, van 1567 en 1583, is de zuivelmarkt met stelligheid genoemd.

Zijn eerste naam "Ser Boidinsbrug" zou de naam geweest zijn van een huiseigenaar in de Suvelsteghe.

De brug werd hermaakt in steen tussen 1363 en 1426, veranderd in een draaibrug in 1754 en vernieuwd in 1809, in 1847 en in 1874 volgens de nog bestaande dossiers, in het stadsarchief berustend. Zo was er een bericht van de stad Gent, gedateerd 18 augustus 1847 : "Herbouwing der Zuivelbrug, doortogt over gemelde brug gedurende 15 dagen belet." De smalle draaibrug (4m); van 1874 was in 1986 nog steeds bestaand doch werd sinds 1968 niet meer gedraaid en natuurlijk was het brugdek al ontelbare keren vernieuwd sinds op 25 mei 1874 de brug werd aanbesteed voor 26.690 fr. aan de Gebr. Everaert.

De werken van de laatste vernieuwing begonnen op 21 april 1986. Het verkeer

De Zuivelbrug gezien vanaf de Meersenersstraat (omstreeks 1910).

Plaatsing Zuivelbrug op 1 juli 1987. Foto ROL.

werd onderbroken van juni 1986 tot oktober 1987.

Eind mei 1986 werd, van het Groot Kanon naar het Museum van Volkskunde een steigerbrug aangelegd, te gebruiken door voetgangers en fietsers. Vanop deze noodbrug keken veel nieuwsgierigen toe bij de plaatsing van de nieuwe brug op 1 juli 1987 omstreeks 21u.

De handelaars uit de buurt zullen er niet kwaad om zijn dat het einde der werken nadert zo schreef "Het Volk". Inderdaad op 23 april 1987 was in dezelfde krant een artikel met foto verschenen waarop de zwarte vlag uithing aan de frituur en de slagerij nabij de brug. Hun commentaar : "Al een jaar zijn ze aan het werken (?) aan de zuivelbrug en er komt maar geen schot in, in de middeleeuwen werd zo'n brug in drie weken gelegd..."

Voetgangers en tweewielers konden terug over de brug vanaf 9 oktober 1987.

KROMMEWALBRUG

De benaming van deze brug, en de aanpalende straat, verwijst naar een soort kolk, een lager gelegen zone, waarin verschillende Leiearmen samenkomen.

In 1836 werd een eerste maal, door een aanzienlijke groep belanghebbenden, gevraagd om een brug te maken over de Leie, in het verlengde van de Krommewal(straat) en aansluitend op het Sluizeken.

De plannen voor een plaatijzeren brug, opgemaakt door A. Pauli, in 1860, werden pas uitgevoerd in 1875.

Voor de bouw van deze brug was de afbraak nodig van drie huizen aan het Sluizeken, zie plan.

De metalen draaibrug, geplaatst door aannemer Rollin, uit Braine-le-Comte Brabant, voor de prijs van 95.489 fr., had een lengte van 23 meter en was slechts 7,6 meter breed waarvan 5 meter voor de rijweg.

De brug werd in gebruik genomen op 11 februari 1876. Nadien, op 1 maart 1876 onderging de brug een proefbelasting van 18.000 kg.

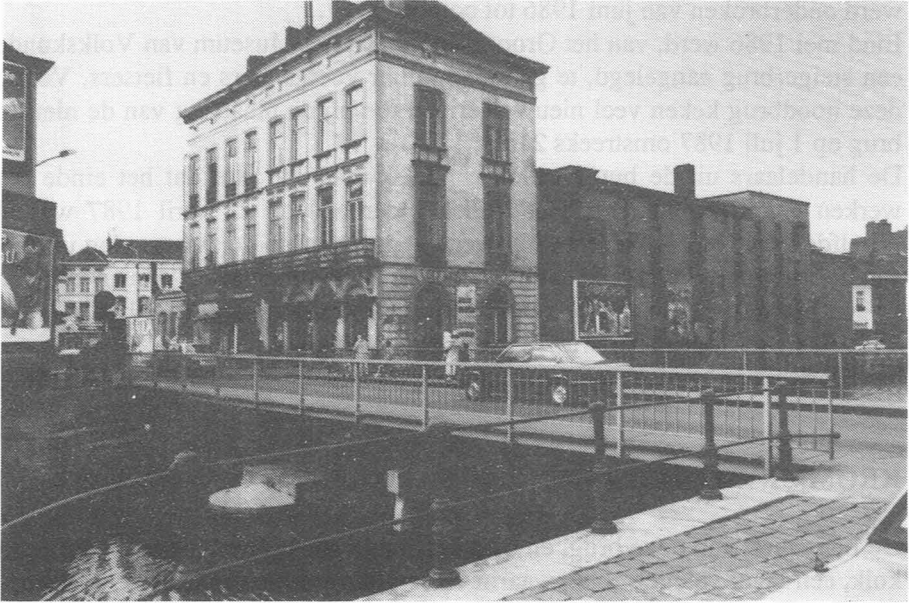
In 1932 werd het beheer van de stadsbrug overgenomen door de Staat. Vanaf 13 januari 1969 mocht er over deze brug geen verkeer meer zwaarder dan 5 ton.

In 1972 werd in de plaats van de houten vloer een gewapende betonplaat gelegd (door de firma Engelschenschilt, voor de prijs van 762.111 fr.).

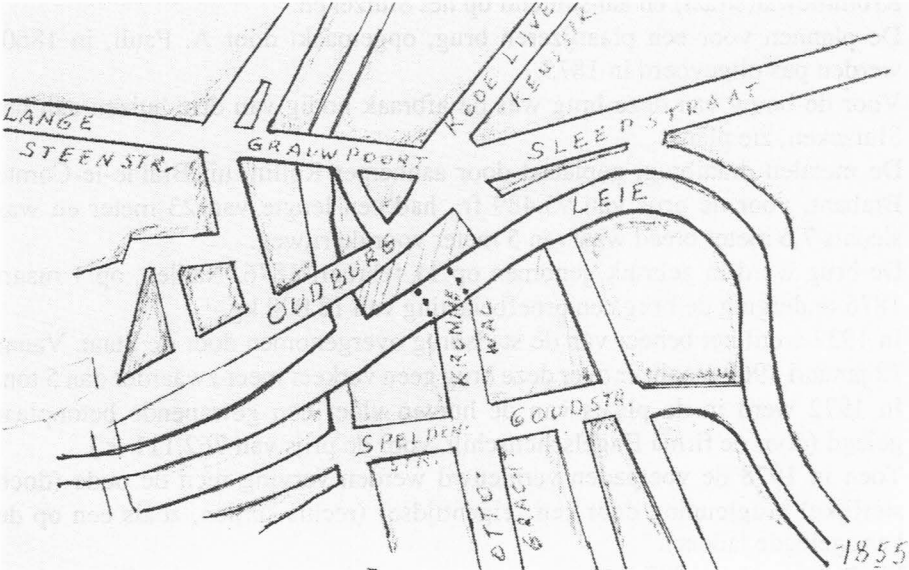
Toen in 1978 de voetpaden vernieuwd werden verving men de oude (doch sierlijke) brugleuning door een "eigentijdse" (rechts spijlen, zoals een op de kant gelegde ladder).

Sinds november 1983 bestaan er plannen om deze, voor het huidige verkeer veel te smalle brug, te vervangen door een breder exemplaar.

Op 15 september 1988 begon men aan de afbraak van de onteigende huizen (rechts op foto). De plannen voor een nieuwe brug werden ondertussen meerdere malen veranderd doch tot op heden (1989) zijn nog geen kredieten voorhanden voor de vernieuwing van de smalle, oude en lelijke brug.

Krommewalbrug anno 1983.

Uit : Kadastraal plan 1855 (SAG).

MINNEMEERSBRUG

Voor de eerste maal vermeld in 1338 : "De brughe in de Minnemersch ter Mudewaert". Het was een vaste houten brug welke nog te zien is op het plan van 1534. In 1563, den 9de mei, werd de eerste steen gelegd van de nieuwe steenen brug. Eigenlijk had men toen een twintig jaar zonder brug gezeten. Al die tijd was er een veer door de stad verpacht : "Een huus... ten voorhoofde achter de Leye ghenouch jehghens over daer de Minnemeersch brugghen placht te stane, en de daer men nu 't veer houdende es" (stadsrekeningen 1559-1560 blz. 44).

Na twee jaar was de nieuwe brug met drie bogen klaar : "en de men ginck voor de eerste reyse over die brugghen donderdachs 's avonds omtrent den 8e mei van 't jaar 1565".

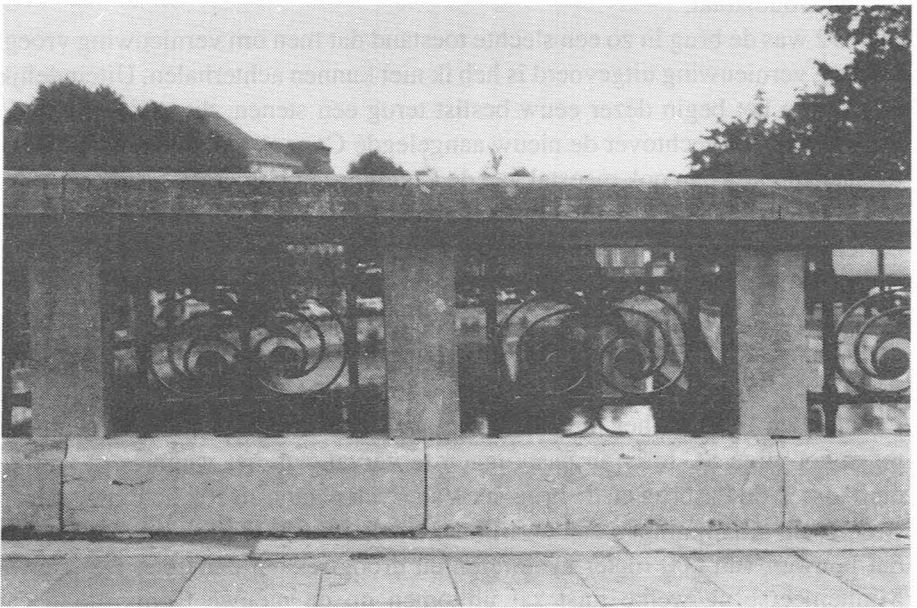
In 1754 werd de stenen brug vervangen door een houten draaibrug.

In 1801 gaf Lieven Bauwens (toen burgemeester van Gent) opdracht er een dubbele optrekkende brug te maken, de Liefkensbrug genoemd. Ze werd in 1810 (aanbesteding 10-2-1810) tot draaibrug veranderd en herbouwd : kostprijs 11.608 fr. De brug lag niet op dezelfde plaats als nu doch in het verlengde van de Goudstraat.

In 1872 was de brug in zo een slechte toestand dat men om vernieuwing vroeg. Of deze vernieuwing uitgevoerd is heb ik niet kunnen achterhalen. Uiteindelijk werd er in het begin dezer eeuw beslist terug een stenen, ditmaal verhoogde brug te bouwen recht over de nieuw aangelegde Congostraat. De huidige Gentenaars spreken dan ook meestal van de Congobrug i.p.v. de Minnemeersbrug. Van deze laatste herbouwing verschenen in de Gazette van Gent verschillende berichten. De twee bijzonderste waren :

4 april 1908 : "De grote waterwerken tussen de Minnemeersbrug en de brug der Van Eyck plaats. De heer De Waele, ondernemer te Brussel, heeft bezit genomen van het terrein voor de uitvoering der grote werken : bouwen ener vaste brug in vervanging van de tegenwoordige Minnemeersbrug ener sluis tussen deze brug en het Steendam, bouwen ener monumentale brug om de tegenwoordige St.-Joris en pasbruggen te vervangen, het wegbreken van de dam tussen de Pasbrug en de brug der Van Eyck plaats, alsook het bouwen van twee grote afdammingen aan de Minnemeers- en aan de Pasbrug. Bovendien het bouwen van 600 meter kaaimuren en droogtrekken der Leie. De nieuwe Minnemeersbrug welke juist zal uitkomen op de nieuwe Congostraat, zal evenals de nieuwe St.-Jorisbrug, geheel gebouwd worden in arduin, met sierlijke leuning en op de vier hoeken bekroond met schone lantaarns."

"Bij het verschijnen van dit artikel waren de werken net begonnen. De voltooiing was voorzien op 30 oktober 1908 doch dit was wel even later : 31 maart 1909, morgen, donderdag, om 3 uur, zal het draagvermogen der Minnemeersbrug die, zoals we reeds zegden, voltooid is, beproefd worden met een wagen

Detail brugleuning Minne-meersbrug.

geladen met 50.000 kg., bespannen met 16 paarden."

Een dag later meldde men dat de brug vanaf de volgende maandag aan het gebruik zou overgeleverd worden.

Deze staatsbrug werd in 1939 door de stad overgenomen.

In 1956 werden de toegangswegen tot de brug verbreed en afgerond. De mooie gaslantaarns, nog te zien op de zichtkaart en in detail op de tekening, werden verwijderd bij het in gebruik nemen der elektrische verlichting.

Over de oorsprong van de naamgeving "Minnemeers" bestaan er verschillende verhalen en veronderstellingen.

In Oost-Vlaamse Zanten verscheen, in 1941, een artikel over de Minnemeers waarin de schrijver, Jos Vermeulen, een tiental hypothesen vooropstelt. Volgens de schrijver was de enige juiste uitleg de volgende : er is hier sprake van een laagliggend, moerassig gebied dat later werd omgevormd tot weiland en hooimeers. Voor wat betreft het eerste gedeelte van het woord nl. "Minne" bestond er een legende die Minne uitlegt als een watergeest ofte waterminne. De plaats was, op zichzelf, helemaal geschikt om in vroeger tijden een minnesage te doen ontluiken. Een moerassig terrein dat in de eerste tijden zeker afgelegen onherbergzaam en gevaarlijk moet zijn geweest.

Daarbij komt nog dat de naam van Minnemeersbrug werd gegeven aan twee verschillende bruggen die rechtover elkaar lagen : de eerste een kleine stenen brug, in 1608 het "minnemeers brugskinne" genoemd, dat over de Minnemeersleie lag op het einde der Goudstraat (voorheen Minnestraat geheten) en op het plan van Goethals, anno 1796, vermeld als de "Tooveresbrug" wat in verband met de legende toch wel veelbetekenend is (zie verdwenen bruggen). De tweede, de eigenlijke Minnemeersbrug of "houten brugghen" (1508) over de Leie werd soms ook de Minnebrug genoemd (niet te verwarren met deze over de Houtlei).

Het verhaal van de legende, in dichtvorm, heb ik in onverkorte vorm overgenomen uit het reeds eerder aangehaalde artikel uit Oost-Vlaamse Zanten van 1941, zie hierna.

DE MINNEMEERSCH-MINNE

Waar de Lei na veel gekronkel
Maakt te Gent heur laatsten bocht,
En er met een milden monkel
Eindigt haren watertocht,
Waar ze babbelend en blijde
Naar den Scheldeboezem schiet,
Daar is 't dat in vroeger tijden
Wonder dingen zijn geschied.

'k Heb dit zeisel niet gevonden
Op een oud stuk perkament,
Maar het stamt mij uit de monden
van het vroede volk van Gent,

Uit den Ham, en uit de Reke,
Uit den ouden Waterwijk,
Waar eens 't linnen lag te bleeken
Op de beemden en den dijk.

Luttel langs die Leieoevern
Waarden vroeger menschen rond,
't Waren visschers meest, en boevers,
Of ook schippers die m'er vond
In die lage en vette meerschen
In dat drabbig, drassig land,
Dat men liever niet wou dweerschen
Moest men naar den overkant.

't Lag er eenzaam en verlaten,

Gansch dat weide- en biezenland,
Waar men huis, noch kluis, noch zate,
Waar geen woning men en vand.
Reigers wel op slanke pooten,
Stond er recht in 't rilde riet,
En in grachten, greb en slooten
Kwaakte er dapper 't kikkerdiët.

Toch, des Zomers, welke een weelde,
Wat een wasdom in die wei,
Als te bloeien stond daar heel de
Wilde pracht der blommensprei :
Madeliefjes en ranonkels
En vergeet-me-nietjes blauw,
En de winde die haar kronkels
Wond om wisschen en wiedauw.

't Schoonst toch bleven steeds de waatren
Zelf der Leie, 't zoete lief,
Dat er schalksch kon liggen taatren,
Speelsch, aanminnig en naïef.
't Was voorwaar een wonder dingen
Dat eenieders liefde won,
Als 't zoo zachtjes lag te zingen,
Lag te schingen in de zon.

Nu, gebeurde 't eens, te Meie,
Dat een boever, wat verlaat,
Bleef er op zijn hout schalmeien
Bij dat lieve Leigelaat.
Nog wat zon viel op de boomen
Als hij daar, voor zich alleen,
Zat te fraazlen en te droomen
Zoo de herders voortijds dee'n.

Daar dan, tusschen dag en donker
- Zachtjes ging de dagkeers uit -
Almeteens, zoo waar zoo klonk er
Vlak uit 't water, zoet geluid!
Nergens was een mensch te speuren
Ook geen schuit lag daaromtrent,
Toch was iemand daar aan 't neuren,
Een vreemd wijsjen onbekend.

En onthutst, vroeg zich de knape
Of zijn oor hem niet bedroog :
"k Ben toch wakker? Niet geslapen?"
Stil, daar steeg het weer omhoog!
Klaarder, dichter nog... "Die stemme?"
't Was een vrouw; hij hoorde 't goed!

Heusch, om u de borst te klemmen;
Want, die stem kwam uit den vloed!

Daar ging 't water plots aan 't wielen,
Draaide, al kolkend, ziedend rond.
- "Groote God! Red nu mijn ziele
In deez' hachelijken stond!" -
En daar hoorde hij duidelijk naren
Dwars door 't lisch en 't oeverriet,
Bij gestreel van harpesnaren,
't Schoonste, 't zachtste en 't zoetste lied.

Lachend, lokkend, goud van haren,
- Was hij nu maar weg geweest -
Rees voor hem daar uit de baren
Met heur slanke, blanke leest,
Plots de Minne van deze oorden,
Sprak hem met heur glimlach aan,
En met de woorden die bekoorden
D'onervaren, jongen man.

- "Kom, o kom, mijn zoete jongen,
Komt toch in mijn armen, toe"
Heeft ze schalksch hem toegezongen
Dat 't hem wonder werd te moe.
Och, geen stap kon hij meer wijken,
Ziel en zinnen sterk ontroerd
Bleef hij luistren maar en kijken,
Werd hij vaster steeds omsnoerd,

Door heur listen en heur lagen,
Door heur lokkend smachtend lied,
Door het jokken en het plagen
Dat haar boosheid niet verried,
Tot, door 't steeds meer dwingend vragen
Dat, als zot van minnepijn,
Hij besloot den sprong te wagen
Om bij 't schoone lief te zijn.

Ai, toen schoot ze mij waarachtig
In een wreeden schaterlach,
Als ze 't menschkind, schoon en krachtig,
In haar duivelsklauwen zag!
Hare lange, gouden lokken :
't Werd een kluwen, slijmrig groen,
Al van adders; en de schrokke
Gaf een doodsbeet hem tot zoen.

Vlug, die looze, booze kwene,
't Onmeedogend waterwif,

Vaarde met heur vangste henen
 Naar heur donker slijkverblijf;
 Zalig, zag ze zoo verdrinken,
 Als een echte duivelsmoer,
 Vaster steeds en dieper zinken
 In het slib den blonden boer.

Als hij dood lag, de arme jongen
 Op den bodem van de Lei,
 Is ze fluks weer opgesprongen,
 Puur van blijdschap. Hoep! jochei!
 Op en neder dook ze dartel;
 't Water deinde bij die vaart,
 Bij dat speelsch en dol gespartel,
 Bij de slagen van heur staart.

's Anderdaags, vond langs den oever
 Bij den gagel, in den meersch,
 Men het petje van den boever,
 De schalmei er overdweers.
 't Was al wat de koeienhouder
 In de wereld achterliet;
 Men droeg 't stilkens bij zijn moeder;
 't Mensch bestierf het van verdriet.

't Bleef een oord daar vol perikels
 Net zoolang die Minne er zong,
 Want 't geviel, eilaas, nog dikkels
 Dat z'er in heur netten vong.
 Palingvisschers, of verdwaalden,

Ook al schippers uit hun schuit
 Bij dien meersch in 't water daalden
 Van de Leie, als minnebuit.

En dat duurde tot dat hier ook
 In dien droeven toovermeersch,
 Er een paster kwam met wierook,
 Kwam met kwispel, kruis en keers.
 't Was maar door het Heilig teeken
 Dat voorgoed die geest des kwaads,
 Dat de Minn' hier is geweken,
 En gezuiverd werd die plaats.

Maar de menschen uit die streken
 - Schoon z'allang zijn Christi-leersch -
 Zijn toch immer blijven spreken
 Van die plek als "Minnemeersch".
 Al geloofden ze aan geen spoken
 En geen waterminnen meer,
 Zóó bewaarden z'ons de sproken
 Uit die dagen van weleer.

Moest ge soms te Gent, de Leie
 Dweerschen langs de Min'meerschbrug,
 Denkt dan aan die oude tij'en
 Bij geval, nog eens terug.
 Hoe daar niets dan weiden waren,
 Wiedauwlanden en moeras,
 Hoe de weg er vol gevaren,
 Zoo voor lijf als ziele, was.
 15-18 Januari 1941.

JAAR	SOORT	Lengte	Breedte van :			Vrije hoogte	PROEF
			rijweg	voetpad	doorvaar		
1756	Draaibrug in hout	50 voet	25	voet	25 voet		
1802	Wipbrug						
1810	Draaibrug, hout	18 m	3,9		13		
1908	Vaste in metaal wegdek in kassei	27	8	2 x 1,3	22	4,56	50.000
	STAD						

M. LABYN
 ('t Vervolgt)